

KLEVABERGET

I nordvästra hörnet av Carlsnäs ligger Klevaberget, 30 m högre än Dala-mosse. Det är ett ensamt berg i ett flackt landskap, och utsikten är vidsträckt. Här och var sluttar det mycket brant. Den nutida traditionen vet, att när det stiger upp dimma över berget, då är det Kleva-Kitta, som byker.

1901 skrev Hedvig Feuk på Carlsnäs en artikel i Svenska Turistföreningens årsbok om Nydala socken, bl a om just Klevaberget. Hon hade intervjuat Gustav på Bagghemmet och återger hans berättelse, som sannerligen är värd att bevaras. Så berättar Hedvig Feuk:

Slå er nu ner i "gongsestolen", som värdinnan bjuder åt hedersgästen, och hör vad Gustav berättar om Kleven. Han är aldrig ovillig att tala om vad han vet.

"Ja, inte ha ja sett nåt," berättar han, "utan ja talar um va ja höt å gamle-Schoen (Sven), han söm hade törpet före me. Di kallte'n gamle-Schoen, för hansa måj het Schoen, han, å så ble de onge-Schoen kan veta. En da så geck hansa ban - pajken het Dannjel, å Anna-Lena de va flecka - te Kleva å sulle mota hem kora. Då feck de si e lita kär kumma rianes ut ifrå berget på e brokier häst. Å han re expre ner i måsen. Bana, kan veta, ble så föskrämda, så di sprang hem utan kreatura. Men når gamle-Schoen kum dit, så va kären bötte, å allri så di hömen sien. Å gubben han grunna på denne kären i alla sina da, um de kunne va den gamle, söm di sae sulle setta därinne på e gulstol. Men de va de la inte helle, för de va länge sien han tråt. Hur de geck te, de talte gamle-Schoen um.

För flere hunra år sien så va där ett stort kri nåen stässen i Tösklan, å där va två svenska krissmän, söm hulle ihop hele tien. Den ene va frå Nyddala å den angre frå Fryle socken, så de va känningar, kan tänka. Men den, söm va frå Nyddala, han ble skåten i kriet å doe. Men inna han tråt, så sae han te Fryleboen: 'Äss de e så du kummer tebaks me livhanken te gamla Smålan,' sae han, 'så sa du gå te Klevaberget östanföre Dalamåsen. Där e två döra. Du böster på den föste du sir, å ho går öpp me samma. Då legger där e storer hun innanför döra, söm ryter mot de; men de sa du inte fråja ette, han rörer de inte. Du bara går länger fram, så kummer du te e aen dör. Den går du gratis igömen, så står du i e sal si så pass grömmer, så du inte kan vassna ännen på'n. Där setter i ett höne en gammel kär på e gulstol. Hur länger ti han setat i stolen, det vet inga mänska, men han e dömder te'et, å dö de kan han inte, för han får menskohänner lagda på se. Den sa du slö te, så han kultar i kull å dör.' --- Mer hinde han inte me å sea, så doe han.

Å så tok kriet slut, å den krissmannen, sôm va frå Fryle socken kum äntelien hem, för han, kan veta, va inte blee skåten. Då kum han i håj va Nyddalaboen hade sagt en, å så geck han te Kleva. Rätt som han vånka utme berget, så vassna han e dör i hälla. Han bösta på a, å de va inga hinner att ho geck öpp. Strax for där en lajer hun imot en, å han råt, så de skongra i berget, men de akta han inte um. Den angre döra öppna se expre som den fösste, å han kum in i e vier sal. Där satt den gamle kären i sett höne å rådde inte me å dö, för han feck mänskohänner pålagda. Men krissmannen ste fram å dängde té'en så pass så han slok ihjäl en på stunna. Sien geck han ut, å bergadöra full igen bakföre hömen, å allri har nåa menska sett en mer. Så gulstolen den står där la än.

Ella sulle där ha bott e käring de kallte Kleva-Kitta, sae Schoen. De va i forntien, förstår se. Men Stina-Kajsa, Schoensas sönakvinna, sa ha sett a. E kväll i solagången ho kum gåanes frå Nydala, då geck där ett lajt tröll å sola se öppe på berget. Um de kan ha vaet Kleva-Kitta?"

Och gubben fortfar att förtälja om forna tider. Han talar om de gamla munkarna, som "sa ha planterat bokeskogen å rött öpp kloster-träa", och om Katrina på Järpabo, grann-torpet, som var "e påskakäring di kallar", och vars två kor mjölkade lika mycket som tio andra.